

Oikeusministeriö

PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO

LAUSUNTO

29.5.2023

EOAK/2429/2023

Oikeusministeriön lausuntopyyntö 4.4.2023

SELVITYS EI-KAUPALLISEN SIISSYNNYTYSJÄRJESTELYN SALLIMISESTA SUOMESSA

1 LAUSUNTOPYYNTÖ

Oikeusministeriö on pyytänyt oikeusasiamiehen lausuntoa ei-kaupallisen sijaissyntytysjärjestelyn sallimista koskevasta selvityksestään.

Totean lausuntonani seuraavan.

2 TAUSTASELVITYS

2.1 Määritelmistä (luku 2)

Sijaissyntytäjää tarkoittavan ilmaisun muuttaminen selvityksen sivulla 10 ehdotetulla tavalla sukupuolineutraaliksi perustuu lainsäädäntöön. Korostan kuitenkin sitä tosiseikkaa, että käytännössä kaikki sijaissyntytäjät ovat ainakin toistaiseksi olleet naisia, minkä johdosta sijaissyntytysjärjestelyjä on tarkasteltava naisten ja miesten välisen tasa-arvon sekä naisten oikeuksien näkökulmasta. Kiinnitän tässä yhteydessä huomiota erityisesti kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevaan yleissopimukseen (SopS 68/1986), johon palaan jäljempänä kohdassa 4.

Käsitykseni mukaan oikeusministeriön selvityksessä käytettyä käsitettä "keinohedelmöitys" on syytä tarkistaa. Esimerkiksi Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen vuosittain julkaistavassa hedelmöityshoitoja koskevassa tilastoraportissa hedelmöityshoitoista käytetyt käsitteet ovat koeputkihedelmöitys ja inseminaatio.

Kiinnitän huomiota sanan "suku" käyttöön selvityksen sivulla 10 ("Syntyvä lapsi voi siis olla molempien aiottujen vanhempien yhteinen geneettinen lapsi, sukua vain toiselle vanhemmista tai geneettisesti täysin vieras aiotuille vanhemmille"). Totean että sukulaisuussuhde voi muodostua paitsi biologisen tai geneettisen sukulaisuuden myös avioliiton tai adoption kautta, enkä siitä syystä pidä sanan käyttöä mainitussa asiayhteydessä perusteltuna.

Selvityksen mukaan sijaissynnytyjärjestelyjä koskeva eettinen keskustelu keskittyy yhtäältä yksilön autonomiaan ja toisaalta paternalistisiin argumentteihin. Ottamatta sinänsä kantaa sijaissynnytystä koskeviin eettisiin kysymyksenasetteluihin totean pitäväni selvitystä tältä osin yksinkertaistavana. Näkemykseni mukaan on niin eettisesti kuin oikeudellisestikin tärkeää tarkastella, mitä ulottuvuuksia henkilökohtainen vapaus saa sijaissynnytyjärjestelyistä puhuttaessa ja mikä on autonomian painoarvo suhteessa muihin sijaissynnytyjärjestelyihin kytkeytyviin intresseihin ja oikeuksiin.

Asian merkitys korostuu arvioitaessa sijaissynnytyjärjestelyjä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen (EIT) oikeuskäytännön valossa. EIT on muun ohella tuomiossaan **Paradiso ja Campanelli v. Italia** (24.1.2017, no 25358/12, kohta 181) todennut, että silloin, kun tuomioistuimen tarkasteltavana olevaan kysymykseen kytkeytyy eri osapuolten keskenään ristiriitaisia etuja, tulee niiden välillä saada aikaan oikeudenmukainen tasapaino.¹

Näkemykseni mukaan kysymys sijaissynnyttäjän suojasta ei myöskään pelkisty selvityksessä esitetyllä tavalla paternalistisiin argumentteihin. Raskauteen ja synnytykseen liittyy edelleen terveyshaittoja ja riskejä, joista nousee esille eettisiä ja oikeudellisia teemoja kuten **primum non nocere** -periaate sekä perustuslaissa säädetty oikeus elämään ja julkiselle vallalle asetettu velvoite edistää terveyttä.

Korostan myös perustuslain 22 §:n säännöksen merkitystä asian arvioinnissa. Säännöksen mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Katson että edellä todettua on syytä tarkastella ja punnita suhteessa siihen, mitä selvityksen sivulla 11 todetaan lyhyesti oikeudesta oman biologisen lapsen saamiseen ("... (o)man biologisen lapsen saaminen ei ole subjektiivinen oikeus..."). Oikeusministeriön selvityksessä mainitun lisäksi viitataan EIT:n oikeuskäytäntöön, jonka mukaan EIS ei takaa oikeutta perustaa perhe tai adoptoida, eikä oikeus nauttia perhe-elämän kunnioitusta suojaa pelkkää halua perustaa perhe (ks. esim. **Paradiso**, kohta 141, ja kohdassa mainitut tuomiot).

Totean selvyyden vuoksi, että edellä sanotusta ei seuraa, että valtio voisi vapaasti rajoittaa oikeutta perustaa perhe.

¹ Ks. myös **S.H. ja muut v. Itävalta**, 3.11.2011, no 57813/00, kohta 97.

2.2 Tutkimustieto sijaissyntytyksistä (luku 3.1)

Selvityksen sivulla 13 viitataan Viveca Söderström-Anttilan et al. vuonna 2016 julkaistuun artikkeliin. Mainittuun artikkeliin perustuen selvityksessä todetaan, että sijaissyntyttäjällä ei tulisi olla enempää kuin viisi aiempaa alatiesynnytystä ja kolme keisarileikkausta.

Henkilöitä, joilla on neljästä seitsemään aiempaa synnytystä, kutsutaan monisynnyttäjiksi. Kirjallisuuden mukaan monisynnyttäjäyden epäillään lisäävän raskaus- ja synnytysongelmia. Myös synnyttäjän ikä on itsenäinen riskitekijä.²

Katson että monisynnyttäjäyteen ja synnyttäjän ikään liittyvä kohonnut riski olisi ollut aiheellista tuoda esiin edellä mainitussa kohdassa. Käytännössä ikään ja terveydentilaan liittyvät edellytykset tulisi kuitenkin arvioida yksilöllisesti.

Susan Golombokin tutkimusta koskevasta kuvauksesta selvityksen sivuilla 13 ja 14 ei ilmene, millaista sijaissyntytyjärjestelyä – niin sanottua perinteistä vai koeputkihedelmöitykseen perustuvaa sijaissyntytyä – tutkitut perheet olivat käyttäneet. Jos asia käy ilmi Golombokin artikkelista, se olisi mielestäni ollut tarpeen mainita myös selvityksessä.

2.3 Euroopan neuvosto (luku 5.2.2)

Selvityksen sivulla 27 mainitaan, että luvussa lyhyesti referoidut EIT:n tuomiot koskevat sijaissyntytyksen avulla syntyneiden lasten asemaa aiottujen vanhempien asuinmaassa. Selvityksessä tyydytään selostamaan tapausten tosiseikkoja ja EIT:n tuomioita tästä spesifistä näkökulmasta kiinnittämättä huomiota siihen, että monissa luvussa referoiduista tuomioistaan EIT on tehnyt sijaissyntytyjärjestelyjä yleisesti koskevia periaatteellisia linjauksia.

Esimerkiksi tuomiossaan **Menesson v. Ranska** (26.6.2014, no 65192/11) EIT totesi, että sijaissyntytyksestä ei vallitse yhteisymmärrystä Euroopan neuvoston jäsenvaltioiden kesken. Näin ollen jäsenvaltioilla on lähtökohtaisesti laaja harkintamarginaali sijaissyntytyjärjestelyjä säännellessään. Toisaalta sijaissyntyty koskettaa EIT:n mukaan perustavalla tavalla yksilöiden identiteettiä, minkä johdosta harkintamarginaalin tulee olla rajattu.

3 HAHMOTELMA KANSALLISEKSI MALLIKSI

Totean että oikeusministeriön selvityksessä hahmoteltu sääntelymalli on sinänsä oikeansuuntainen.

² Tytti Raudaskoski ja Mika Gissler, Monisynnyttäjän obstetriset erityispiirteet. Duodecim 2014; 130(13):1309–17.

Sääntelymallin kuvaus on kuitenkin selvityksessä jäänyt siinä määrin pääpiirteittäiseksi, että en pidä mahdollisena yksin sen perusteella ottaa lopullista kantaa mahdolliseen sijaissynnytysjärjestelyt sallivaan lainsäädäntöön Suomessa.

Nostan seuraavassa esiin eräitä yksityiskohtia koskevia havaintojani.

3.1 Yleistä (luku 6.1)

Selvityksen sivuilla 63 ja 64 todetaan, että sijaissynnytysjärjestelyjen sallimista Suomessa puoltaisi se, että näin toimien pystyttäisiin ”edes osittain rajoittamaan suomalaisten hakeutumista ulkomaille sijaissynnytysjärjestelyihin valtioissa, joissa syntyvän lapsen, sijaissynnyttäjän ja aiottujen vanhempien oikeusturvanäkökohtien tasapainottamiseen ei ole samanlaista pyrkimystä tai samanlaisia mahdollisuuksia kuin Suomessa.”

Totean, että Suomesta on tosiasiallisesti aina mahdollista hakeutua toiseen maahan sijaissynnytyksen järjestämistä varten. Tämän vuoksi on kaikkien osapuolten oikeudellisen aseman ja oikeusturvan kannalta ensisijaisen tärkeää, että lapsen asemasta sekä sijaissynnyttäjän ja lapsen vanhempien asemasta säädettäisiin kansallisessa lainsäädännössä.

Totean lisäksi, että selvityksessä olisi ollut aiheellista esitellä vaihtoehtoisia keinoja hillitä suomalaisten hakeutumista ulkomaisiin sijaissynnytysjärjestelyihin.

3.2 Lupa- ja valvontajärjestelmä (luku 6.3)

Selvityksen mukaan sijaissynnytysjärjestelylle tulisi saada lupa esimerkiksi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston yhteydessä toimivalta lautakunnalta. Pidän esitetyn kaltaista lupamenettelyä kannatettavana ennakkovalvonnan muotona.

Selvityksessä ei erikseen mainita käytettävissä olevista oikeussuojakeinoista. Nähdäkseni on selvää, että oikeussuoja järjestyisi vastaavalla tavalla kuin adoptioissa, jonka 50 §:ssä säädetään oikeudesta hakea muutosta lupaviranomaisen päätökseen valittamalla hallinto-oikeuteen.

Ottaen huomioon sijaissynnytysjärjestelyjen läheisen yhteyden adoption ohella myös hedelmöityshoitoihin totean, että mahdollisen sijaissynnytysjärjestelyt sallivan lain säätämisen yhteydessä tulisi harkita hedelmöityshoidoista annetun lain täydentämistä muutoksenhakua koskevalla säännöksellä. Oikeuskirjallisuudessa on pidetty ongelmallisena, että hedelmöityshoitolaain 11 §:ssä tarkoitettua lääkärin päätöstä ei voi saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi sellaisissa tilanteissa, joissa lääkärin päätös evätä hedelmöityshoito perustuu pääasiassa muihin kuin lääketieteellisiin seikkoihin.³

3.3 Aiottuja vanhempia koskevat edellytykset (luku 6.4.2)

Selvityksen mukaan olisi perusteltua, että sijaissynnytysjärjestelyt olisivat käytävissä sekä avio- että avoliitossa oleville pareille heidän sukupuolestaan riippumatta samoin kuin itsellisille henkilöille. Totean että muu ratkaisu ei perustuslain yhdenvertaisuus- ja syrjäntäkieltosäännösten sekä hedelmöityshoitolaain vakiintuneen soveltamiskäytännön valossa olisi mahdollinenkaan.

Näkemykseni mukaan useat muutkin luvussa esitetyt sääntelyn lähtökohdat ovat perusteltuja. Esimerkiksi sopivan sijaissynnyttäjän hankkimisen osoittaminen aiottujen vanhempien vastuulle on mielestäni perusteltua.

Sijaissynnytysjärjestelyjen porrastamista harkittaessa tulisi huolehtia siitä, että porrastamisen kriteereistä säädetään yksiselitteisesti lailla.

Selvityksen sivulla 69 viitataan hedelmöityshoitoja koskevaan suositukseen sosiaali- ja terveysministeriön julkaisussa ”Yhtenäiset kiireettömän hoidon perusteet”⁴, ja sivulla 73 todetaan, että ”(h)oidon toteuttamiseen liittyvät lääketieteelliset yksityiskohdat eivät ole myöskään sellainen asiakokonaisuus, että siitä olisi mahdollista tai edes tarpeen säännellä yksityiskohtaisesti laissa.”

Totean että valtakunnalliset suositukset ovat terveydenhuollossa lähtökohtaisesti tarpeellisia ja perusteltuja. Niiden avulla voidaan yhtenäistää hoitokäytäntöjä, ja niillä on tärkeä potilaiden yhdenvertaisuutta edistävä merkitys. Mielestäni olisi kuitenkin pidettävä valtiosääntöisesti ongelmallisena, jos sijaissynnytysjärjestelyjen lääketieteelliset yksityiskohdat jätettäisiin valtakunnallisten suositusten varaan silloin, kun niillä on merkittäviä yksilöiden oikeusasemaan ulottuvia vaikutuksia.

Korostan tässä yhteydessä sitä, mitä perustuslain 2 §:n 3 momentissa säädetään hallinnon lainalaisuudesta. Säännöksen mukaan julkisen vallan

³ Sakari Salminen, Riitta Burrell ja Lasse Lehtonen, Hedelmöityshoidot, lisääntymisvapaus ja lapsen etu. Oikeustiede Jurisprudentia XL/2007, s. 356–358.

⁴ Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:2, s. 155 ja 156. Hedelmöityshoitoja koskevan suosituksen mukaan hoidon antamisen kriteerinä on muun ohella naisen ikä (enintään 39 vuotta). Lisäksi suosituksessa mainitaan huomioitavina asioina esimerkiksi se, että perheessä on kaksi lasta tai että taustalla on omaehtoinen sterilisaatio. Edellä mainittuja kriteereitä on julkisessa terveydenhuollossa tulkittu laajalti niin, että ne muodostavat esteen hedelmöityshoidon antamiselle.

käytön tulee perustua lakiin, ja kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Säännöksen ensimmäinen virke ilmaisee lainalaisuusperiaatteen, joka säännöksen perustelujen (HE 1/1998 vp, s. 74) mukaan edellyttää, että julkisen vallan käyttäjällä tulee aina olla viime kädessä eduskunnan säätämään lakiin palautettavissa oleva toimivaltaperuste. Lainalaisuusperiaatteen vuoksi viranomaisen käyttämä julkinen valta ei voi perustua lakia alemman asteiseen sääntelyyn, eivätkä toimivallan perustaksi riitä myöskään pelkästään hallinnolliset normit.

Lainalaisuusperiaatetta täydentää perustuslain 80 §:n 1 momentin säännös. Sen mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista. Säännös edellyttää, että kaikki yksilön oikeusasemaan vaikuttavat keskeiset säännökset tulee antaa lailla. (HE 1/1998 vp, s. 131/II)

Olen useissa muun muassa hedelmätyshoitoja koskevissa päätöksissäni (esimerkiksi EOAK/2854/2021 ja EOAK/3114/2021; päätökset on julkaistu oikeusasiamiehen verkkosivuilla www.oikeusasiamies.fi) todennut, että viranomaisen antamilla ohjeilla, suosituksilla tai päätöksillä ei voida rajoittaa laissa säädettyjä oikeuksia tai asettaa lisäehtoja laissa säädetyn oikeuden toteuttamiselle. Olen muun ohella edellä mainittujen kanteluasioiden johdosta päättänyt 27.3.2023 ottaa omana aloitteenani (EOAK/850/2023) selvitettäväksi yliopistollisissa sairaaloissa ja Ahvenanmaan julkisessa terveydenhuollossa noudatettavien hedelmätyshoidon antamisen edellytysten lainmukaisuuden.

Yllä sanotun perusteella totean, että sijaissynnytysjärjestelyistä mahdollisesti annettavassa laissa tulisi säätää tarkoin kaikista järjestelyn osapuolten oikeusasemaan keskeisesti vaikuttavista seikoista.

3.4 Sijaissynnyttäjää koskevat edellytykset (luku 6.4.3)

Käsitykseni mukaan monet myös tässä luvussa esitetyt näkökohdat ovat hyviä ja perusteltuja. Tarkastelen seuraavassa lähemmin yhtäältä avioliitossa olevien sijaissynnyttäjien ja toisaalta aiotun isän lähisukulaisten sulkemista kysymykseen tulevien sijaissynnyttäjien piirin ulkopuolelle.

Selvityksen mukaan sijaissynnyttäjän avioliitto muodostaisi ”ylimääräisen emotionaalisen ja oikeudellisen riskin järjestelyn onnistumiselle” (s. 71) ja selvityksessä esitetään sen vuoksi lähemmin pohdittavaksi, voisivatko avioliitossa olevat henkilöt toimia sijaissynnyttäjinä.

En ole vakuuttunut siitä, että selvitys on tältä osin sopusoinnussa sen EIT:n asettaman vaatimuksen kanssa, joka edellyttää oikeudenmukaisen tasapainon saavuttamista järjestelyn eri osapuolten välillä (ks. edellä kohta 2.1). Vaikka ensisijaisena syynä avioliitossa olevien sijaissynnyttäjien sulkemiseen järjestelyn piiristä lienee voimassa olevan vanhemmuuslain 3 §:n säännös, sen tosiasiallisena vaikutuksena olisi aiottujen vanhempien intressien korostuminen suhteessa sijaissynnyttäjän tarvitsemaan tukeen.

Näkemykseni mukaan sijaissyntytäjän puolisoa voidaan parisuhteen oikeudellisesta muodosta riippumatta pitää ensisijaisesti kysymykseen tulevana henkilönä turvaamaan sijaissyntytäjälle tämän tarvitsema tuki sijaissyntytysjärjestelyn eri vaiheissa.

Ruotsin korkeimmassa oikeudessa käsitellystä tapauksesta huolimatta ei käsitykseni mukaan ole ilmeistä, että aiotun isän lähisukulaisten sulkemiselle järjestelyn ulkopuolelle mahdollisina sijaissyntytäjinä olisi osoitettavissa hyväksyttäviä oikeudellisia perusteita. Näin menetellen kavennettaisiin entuudestaan vähälukuista mahdollisten sijaissyntytäjien joukkoa. Lisäksi hahmoteltu sääntelyratkaisu saattaisi heikentää merkittävästi miesten mahdollisuutta turvautua sijaissyntytysjärjestelyihin. Katson että asiaa tulisi vielä tarkastella lähemmin kiinnittäen erityistä huomiota ratkaisun yhdenvertaisuusvaikutuksiin.

4 MUUTA

Esitän lopuksi vielä eräitä perus- ja ihmisoikeuksiin liittyviä huomioitani. Ne koskevat keskeisesti sijaissyntytäjän asemaa.

Perustuslain 1 §:n 2 momentin mukaan valtiosääntö turvaa ihmisarvon loukkaamattomuuden. Perusoikeusuudistuksen esitöiden mukaan vaatimus ihmisarvon loukkaamattomuudesta ilmaisee perustavanlaatuisen oikeuksien yleisinhimillisen perustan. (HE 309/1993 vp, s. 42/1)

Ihmisarvon loukkaamattomuuden käsite esiintyy oikeusministeriön selvityksessä useissa kohdin. Euroopan neuvostoa koskevassa luvussa (luku 5.2.2) viitataan ihmisoikeuksien ja ihmisarvon suojaamiseksi biologian ja lääketieteen alalla tehtyyn yleissopimukseen (SopS 24/2010, Oviedon sopimus) painottaen sopimuksen 21 artiklaa. Artiklan mukaan ihmisruumista ja sen osia ei saa sellaisenaan käyttää taloudellisen hyödyn tavoittelemiseksi.

Totean että sijaissyntytysjärjestelyjen kannalta merkitykselliset kytkennät ihmisarvokeskusteluun eivät rajoitu kaupallisiin toimintatapoihin. Oviedon sopimus ei muilta kuin 21 artiklan osalta sekään tue tällaista supistavaa tulkintaa. Sopimuksen johdanto-osan mukaan sopimuspuolet tunnustavat ihmisarvon turvaamisen tärkeyden ja ovat tietoisia siitä, että biologian ja lääketieteen väärinkäyttö voi johtaa ihmisarvoa vaarantaviin toimenpiteisiin. Sopimuksen 1 artiklan 1 kohdan mukaan sopimuspuolet suojelevat kaikkien ihmisten ihmisarvoa.

Nyt tarkasteltavana olevien kysymysten kannalta huomionarvoisia ihmisarvon loukkaamattomuutta turvaavia sopimusmääräyksiä sisältyy paitsi Oviedon sopimukseen myös Euroopan unionin perusoikeuskirjaan (2016/C202/02).

Perusoikeuskirjan 1 artiklan 1 kohdan mukaan ihmisarvo on loukkaamaton, ja sitä on kunnioitettava ja suojeltava. Mainitun sopimusmääräyksen on katsottu viimeistään vakiinnuttaneen käsityksen, jonka mukaan ihmisarvon loukkaamattomuus on nimenomainen perusoikeus.⁵

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään ottanut kantaa ihmisarvon loukkaamattomuuteen eri asiayhteyksissä. Esimerkiksi asiassa, joka koski uudenlaisen oleskelulupatyypin käyttöönottoa, valiokunta totesi lausuntonaan seuraavaa: ”On yksilön ihmisarvon kunnioittamisen kannalta arveluttavaa, jos esimerkiksi ihmiskaupan uhriksi joutuneen oikeusasemaa tarkastellaan ensi sijassa henkilön käyttökelpoisuuteen liittyvien viranomaistarpeiden kannalta. Pyrkimys käyttää rikoksen uhria ehdotetulla tavalla viranomaisten toiminnan välineenä on kaiken kaikkiaan vieras suomalaiselle oikeusperinteelle.” (PeVL 32/2002 vp, s. 3/II)

Vihapuhetta ja viharikoksia koskevassa lausunnossaan perustuslakivaliokunta viittasi vihapuheen ja viharikosten luonteeseen uhrien ihmisarvoa ja tasa-arvoa loukkaavina tekoina. Valiokunnan lausunnon mukaan vihapuheella ja viharikoksilla on ”vakavia ja usein pitkäaikaisia seurauksia uhrien fyysiselle ja psyykkiselle terveydelle ja hyvinvoinnille”. (PeVL 1/2022 vp, kohta 13)

Näkemykseni mukaan sijaissynnytyjärjestelyjä tulisi asian mahdollisessa jatkovalmistelussa tarkastella ihmisarvon loukkaamattomuuden näkökulmasta laajemmin kuin sitä on oikeusministeriön selvityksessä tarkasteltu.

Viitataan vielä lausunnon alussa mainitsemaani kaikkinaiseen naisten syrjinnän poistamista koskevaan yleissopimukseen. Sen johdanto-osassa todetaan, että naisten osa synnyttäjinä ei saa johtaa syrjintään. Sopimuksen 1 artiklan mukaan naisten syrjintä tarkoittaa kaikkea sellaista sukupuolen perusteella tapahtuvaa syrjintää, poissulkemista tai rajoittamista, jonka vaikutus heikentää naisille kuuluvien yhtäläisten ihmisoikeuksien ja perusvapauksien tunnustamista, nauttimista tai toteuttamista poliittisella, taloudellisella, yhteiskunnallisella, sivistyksellisellä, kansalaisoikeuksiin liittyvällä tai muilla aloilla, tai mitätöi nämä oikeudet. Sopimuksen 2 artiklan mukaan sopimusvaltiot sitoutuvat muun ohella pidättymään kaikista naisia syrjivistä toimista tai käytännöistä.

---

⁵ Sakari Melander, Ihmisarvon muuttuva oikeudellinen merkitys – erityisesti rikosoikeudessa. Oikeus 2008 (37); 2, s. 195. Ks. myös Liisa Nieminen, Ihmisarvon loukkaamattomuus perus- ja ihmisoikeussuojan lähtökohtana. Lakimies 1/2005, s. 65 ja 66. Nieminen viittaa EY:n tuomioistuimen antamaan tuomioon asiassa C-377/98. Asia koski bioteknologian keksintöjen oikeudellisesta suojasta annetun direktiivin 98/44/EY tulkintaa. EY:n tuomioistuimen mukaan direktiiviä on tulkittava siten, että ihmiskehoa suojaa hyväksikäyttökielto, joka varmistaa ihmisarvon suojaamisen. Asiassa ratkaisuehdotuksen tehneen julkisasiamiehen mukaan ”oikeus ihmisarvoon on ehkä kaikkein tärkein perusoikeus, ja se on nykyään ilmaistu myös EU:n perusoikeuskirjan 1 artiklassa”.

Asian mahdollisessa jatkovalmistelussa tulisi käsitykseni mukaan vielä huolehtia siitä, että sijaissyntytyjärjestelyt ovat sopuinnussa myös kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen määräysten ja tavoitteiden kanssa.

Apulaisoikeusasiamies

Maija Sakslin

Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri

Riitta Burrell

Asiakirja on hyväksytty sähköisesti asianhallintajärjestelmässä.